

NOAH E. COTSEN LIBRARY OF
YIDDISH CHILDREN'S LITERATURE

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
NO. 12900

YOSELE

Sholem Asch

*The original of this title comes from the permanent collection of the
YIVO Institute for Jewish Research, New York, NY*

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

שול-ביבליאטעק

№ 7

ש ל ו ם א ש
י א ס ע ל ע

פארלאג „קולטור-ליגע“, ווארשע

שולביבליאטעק

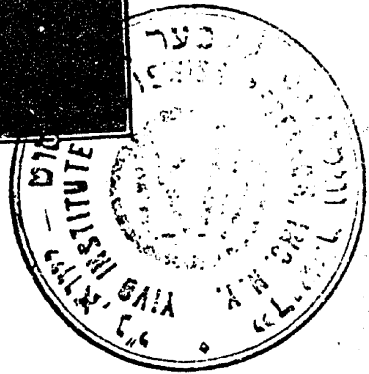
№ 7

שלום אש

יאסעלע

7
מאי 1941
0266

פארלאג

„הולטור-דיגע“

ווארשע

פון בוך „אמעריקע“
פארקירצט פאר קינדער.

SZOLEM ASZ — JOSELE

געדרוקט אין 2000 עקזעמפלארן

Wyd. spół. „KULTUR = LIGA“
Warszawa, 1928

Druk. „Di Welt“, Nowolipie 7

יאסעלען

א.

דאָס געזעגענען זיך.

ווען מאיר מלמד איז אהיים געקומען אן אויפדערנאכט
נאך מעריב צו עסן דאָס לעצטע נאכט-עסן מיט זיין משפחה,
פאר זיין אָפּפאַרן נאָך אמעריקע אַראָפּ, — האָט ער שוין גע-
טראָפּן יאָסעלען, זיין יינגסטן, זעקס-יעריקן זון, שטייענדיק
אויפן בענקל, און איז געווען דער ערשטער צום טיש, וועל-
כער איז געדעקט געווען מיט לעפל-טעלער. און דערזעענדיק
דעם פאָטער, האָט יאָסעלע מיט אַ לעפל געקלאַפּט אַן
טיש, — און געשריגן הויך אויף זיין דין קינדיש קולכל:
— ווייסט, טאָטע, וואָס די מאַמע קאָכט היינט? בעבלעך,
טאָטע.

די מוטער, חנה-לאה, האָט דעם קאַפּ אַרויסגעבויגן פון
הינטער דעם פאָרהענגל, וואָס האָט פאַרשטעלט דאָס קעכל,
און אויף איר געזיכט האָט זיך געוויזן אַ שמייכל, ווי אַ
שטילע פרייד האָט זיך צערווען איבער איר שטערן, וואָס
האָט זיך נישט גאַנץ אַרויסגעווען פון הינטערן טיכל, און די
אויגן האָפּן אַהין געוויזן אויף דעם יינגל.
דער פאָטער האָט מיט אַ געמאַכטן בייזערדיקן טאָן זיך
אַנגערופּן:

— די יונגאטש איינער, וואָס די מאַמע קאָכט, ווייסטו, און וואָס פאַר אַ סדרה גייט, ווייסטו אויך?
— איך ווייס, — האָט יאָסעלע, נישט אָן גאָר געענט-
פערט.

— לאַ'מיך הערן!
— לך לך — ענטפערט יאָסעלע אָפּ מיט איבערצייגונג.
— טאָ אַנטלויף, יונגאטש איינער, — שרייט דער פּאָטער-
מיט דעם פּריערדיקן געמאַכטן געבייזער.
— האָב איך נישט געוווּסט, טאַטע? — רייצט זיך יאָסעלע
אַבער די מוטער, וועלכע איז די גאַנצע צייט געשטאַנען
ביים קעכל, אומגעקערט דאָס פנים צו יאָסעלען, — האָט גע-
שמיכלט מיט יענעם באַקאַנטן מוטערלעכן, נחתדיקן שמייכל,
וואָס איז מער ענלעך צו וויינען, ווי צו לאַכן, און וואָס האָט
זיך צו חנה-לאהס טרויעריקן פנים אזוי צוגעפאַסט.
חנה-לאהס געזיכט איז איצט באַלויכטן געווען מיט נחת
אויף איר קינדס חכמה. נאָר באַלז האָט זיך אויף דער קיך,
אַנגעהויבן צו זינדן און עפעס צו לויפן, די יידענע האָט פאַר-
געסן אין איר פרייד, — און האָט צום קליינעם יונג אַהער גע-
שריגן שוין מיטן טאָן פון אַ קללה — ווי דאָס קינד וואַלט
שולדיק געווען אין דעם:
— ווי דאָס איז אַריינגעטאָן אין דער אכילה, — ווען ער
וואַלט נאָר געוואַלט אזוי לערנען, ווי עסן!
נאָר די מוטער האָט אויף דעם קליינעם יאָסעלע לשון-
הרע גערעדט. אויף די זעקס יאָר, וואָס יאָסעלע האָט געהאַט
געציילט, האָט ער צו ווייניק געגעסן און צו פיל געלערנט.
און איבערהויפּט זיינען יאָסעלעס יאָרן נישט אַדורכגעאַנגען
אין האַניק און אין פוטער געשמירט. דאָט קליינע יינגל,
וועלכנס אייגעלעך האָבן זיך אַלערער-שטונס און אַלערבעסטונס

נאָר אַרויסגעוויזן פון זיין טרויעריק גופל, וואָס איז באַשטאַ-
 נען פון הויט און ביינער, האָט שוין געהאַט צו פאַרצייכענען
 אַ היפש ביסל פורעניות. ער איז געווען אַ קינד, וואָס אַלץ
 האָט זיך צו אים „געטשעפעט“, ווי די מוטער פלעגט אויף
 אים זאָגן. וואָס פאַר אַ קרענק עס איז נאָר „אומגעגאַנגען“
 אין שטעטל, – האָט זי זיך אַלערערשטנס „געזעצט“ אויף יאָ-
 סעלען. נאָר יאָסעלע האָט זיך דאָך אַרויסגעקראָגן פון אַלע
 שאַרלעכס און טיפּוסן, און שטייט אָט דאָ, מיט זיינע זעקס
 יאָר יידישע קינדער-לעבן, מיט אַ פאַרטיקער עברי, מיט אַ
 סדרה און אַ לעפל אין האַנט.

דער פאָטער האָט יאָסעלעס פאהלעך געקרייזלט, גע-
 גלעט אים מיט אַ לעכעלן אין דער באַרד, און געזאָגט צו
 אים:

– ווייסט, יאָסעלע, ווהיין דער טאַטע פאַרט?
 – נאָך אַמעריקע. – האָט יאָסעלע אָפגענוטפערט.
 – און וווּ איז אַמעריקע? – פּרעגט דער פאָטער.
 – ווייט, גאַנץ ווייט, – ווייזט יאָסעלע מיט דער האַנט.
 דער פאָטער האָט אים ביים האַנט אָנגענומען. אָנגעקוקט
 דאָס פנימל, טיפּער אים אַראָפגערוקט דאָס היטעלע, וואָס ער
 האָט אים געהאַט געקויפט אויף שמחת-תורה, וואָס איז גיט
 לאַנג פאַרביי, און האָט אין דער שטיל געקרעכצט.
 די פאָטערלעכע צערטלעכקייט האָט יאָסעלע געדענקט
 דורך די גאַנצע צייט, ווען דער פאָטער איז גישט דאָ געווען.
 נאָר באלד האָבן זיך די טירן געעפנט מיט אַ פּראַל, אין
 דעם שטיבל זיינען מיט-אַמאַל אריינגעקומען צו לויפן צוויי
 יינגלעך פון אַ יאָר אַכט. ביידע צווי ווי אַ צוויילינג, מיט

צווילינגע קאפאָטקעלעך און קאשקעטלעך, זיינען אריינגע-
קומען גאַר פריילעך, מיט לאַכן און פרייד, נאָר, דערווענדיק
דעם פאָטער, האָבן זיי זיך מיט-איינאַל באַרויקט.

— אַהא, די קאָמאָנדע איז געקומען! — האָט די מוטער
צוגעוואָרפן אַ וואָרט פון הינטער דעם אויוון.

די „קאָמאָנדע“ האָבן זיך נעבן פאָטער ביים טיש אוועק-
געזעצט, ווי סטאַטיקעס.

— וואָס עפעס אזוי פרי? — האָט דער פאָטער געפרעגט.

— דער רבי האָט אונז אַהיים געלאָזט, זיך געזעגענען
מיטן טאַטן, — האָבן ביידע מיט-אַמאל אָפגעענטפערט.

אַלע זיינען אַ מינוט שטיל געבליבן.

נאָר יאָסעלע, וועלכער איז דאָ געווען דער יינגסטער,
און האָט זיך דאָ געפילט דער געליבטסטער, האָט זיך צום ער-
שטן אָפגערופן, פרייענדיק זיך:

— דער טאַטע פאָרט אוועק נאָך אַמעריקע!

די יינגען האָבן נישט געוואָגט צו לאַכן, כאָטש זיי האָ-
בן געוואָלט.

— וואָס איז אויף דיר די שמחה? — האָט די מוטער גע-
זאָגט, אויפשטעלנדיק די זופ אויפן טיש, — מאיר, וואש זיך, —

האָט זי געענדיקט דעם זאָך.

אַלע זיינען אַרום טיש געזעסן. עס האָט זיך נאָר געהערט
דאָס קלאַפן פון דער „קאָמאָנדע“ מיט די לעפל אויף די טע-
לער.

מאיר האָט זיך געצופט די באַרד. און יעדער מאָל אַ
צוק געגעבן מיטן פנים, ווי ער וואָלט עפעס פאַרטרייבן פון
זיך, און צו די יינגען האָט ער געזאָגט:

— איר זאָלט די מאַמע האַרן, בערל, חיים, — איר הערט.

— איר זאָלט סאָלן די מאַמע, — און זאָלט באַגערן צו לערנען, —

וואָרעם איך וועל נישט זיין - ווער וועט זיך...
ער האָט שוין געוואָלט זאָגן אַ ווייך וואָרט, - וואָס
איז גאַרנישט לויט זיין כאַראַקטער, - נאָר דערזעענדיק, ווי
בערל זיצט מיט איין פּוס הינטער זיך, און מיטן צווייטן פּוס
ווי ער וואָלט געקניט, - האָט ער אָנגעהויבן צו שרייען:
- זע, ווי דער יונג זיצט, זע, דעם פּוס אַראָפּ, דו יונגאַטש
איינער!

- אַי, שיינ וועלן זיי מיך האַרען, עס וועט זיין אַ חורבן
נאָך מיינע יאָר; ביי וועמען לאָזטו מיך אַיבער? - האָט זיך
דאָס ווייב דערמאַנט.

די ביידע אַכט-יאָריקע יונגען זיינען שטיל געזעסן, האָבן
זיך געפילט, ווי זיי וואָלטן די מוטער געווען געקוילעט, און
האָבן מורא געהאַט צו באַוועגן מיט אַן אבר.
נאָר דער קליינער יאָסעלע מיטן קאַפעלע און איינגע-
שמוצט פּנימל - ער האָט געקלאַפט מיטן לעכל אויפן טיש
און געפרייט זיך אַלץ:

- דער טאַטע פאַרט קיין אַמעריקע, דער טאַטע פאַרט
קיין אַמעריקע!

באַלד איז אַריינגעקומען די מומע שיינדעלע, אין אַ טוך
איינגעוויקלט, און די „רויטע פלעקן“, וועלכע האָבן זיך
געוויזן אויף אירע ביינערדיקע באַקן, האָבן אויסגעזאָגט, אַז
אירע לונגען זיינען נישט גאַנץ... און דערפאַר טאַקע האָט
מען זי גערופן „רויטע בעקעלעך“. אַריינגעקומען איז זי מיט
אַ מינע, ווי מע קומט אַריין צו באַקלאַגן אַ טויטן. איידער זי
האַט נאָך געזאָגט „גוטן אָונט“, האָט זי געגעבן אַ צי-אויף
די אַקסלען, אַ הוסט אָפּ, און אַ גנבהשן בליק געוואָרפן
אַרום אין דער שטוב, און ווי עפעס ביי די ווענט געפרעגט:
- מיין לייבוש איז נאָך נישט געווען?

און באלד האָט זיך די טיר אויפגעעפנט, און אַ שטילער,
טרויעריקער, גוט נ'אָונט" האָט זיך דערהערט. אין שטוב
האָט זיך אַריינגערוקט אַ הויכער, פינרזערער מאַנספאַרשויך
פון אַ יאָר עטלעכע אין פערציק, אָרעם געקליידט, און האָט
זיך אָן אַ וואָרט אין אַ ווינקל-שטוב אוועקגעזעצט.
— לייבוש, דו ביסט עס?

— יא, איך, איך, — האָט זיך געהערט אין אַ ביזערדיקן
טאָן.

מאיר אין לייבוש האָבן געפירט דאָס געשפרעך, די וויי-
בער, די צוויי שוועגערנס, האָבן זיך אין אַ ווינקל פאַר-
קליבן און גערעדט צווישן זיך זייער פאַרטרוילעך. רחלע, דאָס
עלטסטע מיידל, וועלכע איז באַקאַנט געווען אין געסל פאַר
אַ גאַנצע בריהטע און איז געווען קוים צען יאָר אַלט, איז
געזעסן ביי די ווייבער און אויסגעהאַרכט דאָס געשפרעך און
אַנטייל גענומען דערין ווי אַ דערוואַקסענע יידענע.

די געלעגנהייט האָט די „קאַמאַנדע“ באַנוצט און האָט
אַנגעהויבן צו געפּינען אין די אויגן פון דער „גרינער
מומע“ — ווי זיי פלעגן די מומע שיינדל רופן — „קליינע
מענטשעלעך“, וועלכע טיין זיך אין ים. און בערל, דער
יונגערער פון דער „קאַמאַנדע“, וועלכער האָט זיך געקאַנט
אויף „די זאַכן“ — האָט דערציילט פון פאַרשיידענע פשוף-מאַ-
כערס און מכשפות, וואָס הענגען זיך אָן אין די פּרענדזלען
פון דער „גרינער מומעס“ פאַטשיילע און ווערן פאַרטרונקען
אין אירע אויגן. און בערל האָט געוויזן אויף די אויגן פון
דער מומע, וועלכע האָבן איצט ביים שיין פון דעם נאַכט-
לעמפל טאַקע אַנגענומען אַ גרינעם קאַליר, און אַסך מענ-
טשעלעך האָבן זיך אין זיי געטיקט — אַלע, וואָס זיינען געווען
אין שטוב... דערפון האָט בערל אויסגעדראַנגען, אַז אַ שיף

אויפן ים גייט אונטער, און ער האָט דערציילט וועגן גרויסן
 ים, פון די שיפן, פון די פיש און חיות, וואָס זיינען אין ים,
 גלייך ווי ער וואָלט דאָס אַלץ מיט די אויגן געזען. —
 דערביי איז יאָסעלע געזעסן און ער האָט אויסגעשטעלט
 די גרויסע אויגן זיינע און געלוישט יעדעס וואָרט, און אַלץ,
 וואָס בערל האָט דערציילט, האָט ער מיט זיינע גרויסע אויגן
 געזען און ער האָט אָנגעהויבן מורא צו קריגן פאַר דעם ים'
 און פאַר דער מומע, און פאַר אַלעם, ביז ער האָט אָנגעהויבן
 צו וויינען. אויף דעם וויינען האָט אויך קיינער קיין אַכט
 נישט געגעבן, און קיינער האָט זיך נישט געלאָזט שטערן
 אין געשפרעך, ביז ער איז איינגעשלאָפן אויף דעם פּאָטערס
 געפּאָקטן זאַק, וועלכער איז געלעגן אין אַ ווינקל-שטוב, מיט
 די שרעקלעכסטע חלומות — אַודאי וועגן ים אין וועגן די
 מענטשעלעך, וואָס טוקן זיך אין דער „גרינער מומעס" אויגן.
 אַ ביסל שפּעטער האָט אים די „קאָמאָנדע", בערל און חיים,
 אויך געפּאָלגט און זיינען איינגעשלאָפן אויף דעם צווייטן
 זאַק, און האָבן די שטיינער אויסגעשטרעקט אין דער שטוב
 אַריין.

די נאַכט איז נאָר געלעגן טיף און שוואַרץ איבער דער
 ערד און האָט אויך אָנגעפּילט מיט פינמטערניש מאַרס קליין
 שטיבל, ווען דער ייד איז געשטאַנען פאַרן הילצערנעם בעט
 פון זיינע צוויי קדיש-זאָגערס — בערל און חיים — און האָט
 עפעס אין דער שטיל אַריינגעמורמלט צו זיך אין דער גרויס-
 סער באַרד אַריין. די שטוב איז געווען באַלויכטן מיט דער
 ליכטיקייט פון אַ דיו נאַפּט-קנויטל, און דער ייד האָט געהאַלטן
 די אויגן פאַרמאַכט און זיין געזיך פנים איז נאָרשטעלע

געווען אין די האָר פון באַרד, נאָר מיט זיינע הענט האָט ער
געטאַפּט די קעפּ פון דער „קאָמאַנדע“, וועלכע איז איצט
געלעגן און ביים שיין פון ליכטל האָבן זיי גאָר נישט אויס-
געזען ווי אַ „קאָמאַנדע“, נאָר ווי צוויי דינע צווייגלעך, אָדער
ווי צוויי קעלבער, וואָס בויגן-צו די קעפּ איינס צום צווייטן
און קאָנען, נעבעך, „קייין צוויי ניט ציילן“.

דער פּאָטער האָט זיי צוריק אָנגעטאָן די קאַפלען, וועל-
כע זיינען געהאַט אַראָפּגעפּאַלן פון זייערע קעפּ. — און טאַפּ-
דיק מיט זיינע הענט זייערע קעפּ, האָט ער עפעס געמורמלט
און די אויגן געהאַלטן פאַרמאַכט. דערנאָך איז ער צוגעגאַנגן-
גען צו יאָסעלען, וועלכער איז נאָך געשלאָפּן מיט דער
מוטער. ער האָט אים אַ קליינעם אויגנבליק אָנגעקוקט, אַ
קרעכץ געגעבן, זיך אַראָפּגעבויגן, און יאָסעלען אַ קיש אין
קעפל געגעבן.

ער האָט געמיינט, אז יאָסעלע שלאַפּט, ערשט, אז חנה-
לאה, וואָס איז דערפּיי געשטאַנען, האָט צוגעבויגן דאָס ליכט,
געוואָלט דעם מאָן ווייזן יאָסעלעס פּנימל, — האָבן זיי דער-
זען יאָסעלעס שוואַרצע אויגן, וועלכע זיינען פּרייט אָפּן געווען
און געקוקט מיט באלעבונג אין דער אַשענער נאַכט אַריין.
דער פּאָטער האָט זיך דאָן צו אים אָנגערופּן:

— דער טאַטע פאַרט אַוועק, יאָסעלע, — פאַרט ווייט

אַוועק.

יאָסעלע האָט געשוויגן, נאָר די אויגן האָבן אויסגעזאָגט
אז ער הערט אַלץ צו אויפּמערקזאַם.

— און עס וועט נישט קיינער זיין, ווער עס זאָל דיך
פאַרהערן, — באַגער צו לערנען, יאָסעלע, באַגער, און דאָוון
פרום, אין שטיבל, און לויף נישט אַרום, און האָרד די מאַמע,
יאָסעלע. — וואָרעם דער טאַטע וועט נישט זיין, — האָט מאיר

געזאגט.

יאָסעלע האָט אַלץ געשוויגן — נאָר ער האָט מיט-אמאָל
אַלץ פאַרשטאַנען און גוט געוויסט וועגן וואָס עס האַנדלט
זיך, און האָט געפילט זיין גאַנץ ייִדיש יתומקייט. און אז דער
פּאָטער האָט זיך אַראָפּגעבויגן צו אים און האָט אים דאָס
לעצטע מָאָל אַ קוש געגעבן, האָט יאָסעלע אָפּגעענטפּערט:
— פאַר געזונטערהייט, טאַטע, — און דאָס האָט געהייסן,
אז ער זאָגט אַלץ צו, אויף וואָס דער פּאָטער האָט געזאָגט.
און דאָס איז עפעס אזוי אומנאַטירלעך געווען פאַר דעם
יידן, — אז חנה-לאה האָט זיך דערביי הויך צעוויינט, און ער
האָט זיך ווידער אַראָפּגעבויגן און ווידער אַ קוש געגעבן, און
האָט עפעס הויך געזאָגט, און ווידער די אויגן פאַרמאַכט, און
מיט דער באַרד צוגעשאַקלט. דערנאָך איז ער אַרויס, אין באַ-
גלייטונג פון זיין ווייב, מיט זיין עלכסט מיידל צו דער פּוּר
צו, מיט די צוויי אָנגעפילטע זעק.

אז יאָסעלע האָט געהאַט די אויגן געעפּנט, האָט ער גע-
טראָפּן די „קאַמאַנדע“ זיצנדיק אויף דער ערד און האָבן אַלע
שטולן פון שטיבל געהאַט אומגעקערט. — און זיי האָבן אים
אָפּציעל מיטגעטיילט:

— היינט גייען מיר נישט אין חדר אַרײַן, דעד טאַטע איז
נאָך אַמעריקע געפאָרן.

יאָסעלע האָט זיי גאַרנישט געזאָגט, ער האָט ביי
זיך אין זיין הערצל פּאַהאַלטן דעם פּאָטערס ווערטער, און אַ
געוויסער שטאַלץ האָט אים אַרומגענומען אויף דעם, וואָס
דער פּאָטער האָט אים געזאָגט, אין האָט ביי זיך אָפּגעמאַכט,
אַלץ צו פּאָלגן, וואָס דער פּאָטער האָט אים געזאָגט.

ד ע ר ב ר י ו ו .

חנה-לאה האָט זיך אַרומגעוויקלט אין דעם נייעם שפּת-
דיקן טיכל, גענומען יאָסעלען ביי דער האַנט און צוגעפירט
אים צו דער חברה, ווי דער דיין האָט געלערנט שפּת נאָך-
מיטאַג. זי האָט אַריינגעשיקט יאָסעלען מיטן חומש צום דיין
און געבע זי, און מען איר לעבעדיקן יתום פאַרהערן.

מיט דער „קאָמאַנדע“, מיט אירע צוויי דערוואַקסענע זין,
האָט זי זיך נישט געקאָנט פייז עצה געבן. זיי זיינען געגאָנגען
גען אין חדר אַריין, ווען זיי האָבען געוואָלט, כאָטש דאָס גאָנגע-
צע געסל יידן האָבן זיך געפילט פאַרפליכטעט אַכטונג צו
געבן אויף די „לעבעדיקע יתומים“. און ווען אַ ייד האָט גע-
זען אַ יונג פּוּז דער „קאָמאַנדע“ אין גאָס אַרומלויפן, האָט
ער אַראָפּגעכאַפט דעם פאַסיק און געשריגן: „איז חדר אַריין,
דו יונגאַטש איינער!“ דאָר האָבן זיך די יונגען געפילט פריי
און זיינען גאַנצע טעג אויף די פעלדער אַרומגעלאָפן און
„פאַלענט געשפילט“. דאָס גאַנצע שטעטל האָט זיי געהאַלטן
פאַר פאַרפאַלן און פאַדויערט חנה-לאה.

— „וואָס פּוּז קינדער ווערט, און אַ טאַטע איז נישטאַ!“
און צווישן חנה-לאה מיט דער „קאָמאַנדע“ איז אַ שטענ-
דיקע מלחמה געווען. חנה-לאה האָט איינגעשלאָסן דאָס ברויט
מיט די שטייבן איז קאַסטן, און די יונגען האָבען עס אַרויסגע-
קראָגן. חנה-לאה האָט זיי אויך געהאַלטן פאַר פאַרפאַלן דאָך
אז די „קאָמאַנדע“ איז אַהיים געקומען און האָבן דערציילט
אז מע האָט זיי אין שטיבל (ווי זיי האָבן געדאוונט) פּוּז דעם
פאַטערס אָרט אַראָפּגעיאָגט, איז חנה-לאה אַרונטער און האָט

שבת געמאכט א „געוואלט“, — אירע לעבעדיקע יחומים פאר-
טרייבט מען פון שול, און גאט וועט זיך פאר איר אָננעמען.
נאָר מיט יאָסעלען איז אנדערש געווען. אויף יאָסעלען
אכטינק צו געבן האָט זי זיך געפילט פאַרפליכטעט פאַר
מאירן; דאָס קינד האָט באַגערט, און מע מוז דאָך דאָס אויס-
לערנען אַ ייד צו זיין. און כאָטש דער שכן ר' משה האָט
אים יעדן שבת פאַרהערט די פּרשה חומש (יאָסעלע האָט שוין
אָנגעהויבן חומש), דאָך האָט אים חנה-לאה געפירט יעדן שבת
נאָך-מיטאָג אין חברה אַרײַן, צום דיין, פאַרהערן. זי האָט גע-
וואָלט ווייזן דעם געסל, אָז זי ווײסט ווי אַ מאַמע צו זיין —
און מאיר קאָן זיך אויף איר פאַרלאָזן.

וואָרים יאָסעלע איז גאָר געווען אַן אנדער קינד, ניט
ווי זיינע ברודער. זינט דער פאָטער איז אוועקגעפאָרן, איז
יאָסעלע אַ דערוואַקסענער ייד געוואָרן. דעם ביינאַכט, ווען
דער פאָטער איז צו אים צוגעקומען צום בעט און האָט זיך
מיט אים געזעגנט, האָט ער אָנגעהויבן צו פאַרשטיין, אָז עס
איז עפעס געשען אַ וויכטיקע זאַך אין זייער משפּחה, און אָז
דער פאָטער איז אַזוי לאַנג נישט צוריקגעקומען, האָט ער
נישט געפּרעגט, ווען דער פאָטער וועט צוריקקומען, נאָר ער
האָט פאַרשטאַנען. אָז דער פאָטער איז ווייט פון זיין משפּחה
— ווייל ער מוז, און ער מוז אָנהויבן אליין איבער זיך צו
קלערן. און יאָסעלע האָט זיך אַ נעם געטאָן צו זיך אליין,
ער האָט געפילט, אָז דער פאָטער איז נישטאָ, און די מוטער
קאָן נישט פאַרטיק ווערן מיט אים, האָט ער אליין פאַר זיך
געזאָרגט: קיינמאָל האָט מען אים נישט געדאַרפט הייסן גיין
אין חדר אַרײַן; ער האָט זיך אליין אינדערפרי אויפגעהויבן
מיט אַ קינדישן אימפעס און זיך מיט אַן ערנסט אין חדר גע-

לאזט. קיינמאל האָט מען אים נישט געזען זיך שפּילן; קיין
חברים האָט ער נישט געהאט, אין חדר איז ער שטענדיק גע-
זען שטיל, מיט אַ געוויסער ערנסטקייט און האָט זיך גוט צו-
געהאַרכט דערצו. וואָס דער רבי האָט געזאָגט. און אז ער
איז אַהיים געגאַנגען, איז ער נישט געלאָפּן איבער דער גאַס,
האָט זיך נישט געשפּילט ווי אַנדערע קינדער. געקומען אַהיים,
האָט ער זיך אַוועקגעזעצט ווי אַ דערוואַקסענער ביי דערוואַק-
סענע מענטשן און האָט זיך אײנגעהאַרכט, וואָס מע רעדט.
דערמיט איז ער זייער געפעלן אַלעמען און אַלע האָבן אים
גערימט.

פרייטאָג פאַרנאַכט האָט ער גענומען דעם טאַטנס סדור
און איז געגאַנגען אין שטיבל אַריין, וווּ דער טאַטע האָט גע-
דאוונט, און פּעכט זיך געשאַקלט און הויך געדאוונט. פרי
אַלע זאָלן הערן זיין עברי. יעדער האָט אים דערפאַר אַ קניפּ
אין בעקל געגעבן, און יאַסעלע האָט זיך געפּילט געשמייכלט.
מיט די ברידער האָט ער זיך נישט געחברט. און אז ער האָט
געהערט, ווי די כּוּטער ערגערט זיך איבער זיי, וואָס זיי
לויפּן אַרום, — האָט ער זיך אויך אַוועקגעזעצט אין אַ ווינקל
אַ פאַרקלערטער, ווי ער וואָלט געזאָרגט אויף דעם, וואָס פּון
די ברידער וועט ווערן.

ער האָט דאָס אויך יעדן שבת נאָך מיטאָג די מוטער
דערמאַנט, און זי זאָל אים פּירן אין דער חברה צום דיין פאַר-
הערן. און אַיצט, אזוי ווי ער שטייט פאַרן דיין און פאַר דער
גאַנצער חברה יידן, זאָגט ער הויך די פּרשה חומש מיט רש"י,
וואָס ער האָט די וואָך געלערנט, ווי ער וואָלט די יידן גע-
וואָלט זאָגן: „דער טאַטע איז נישטאָ — כּוּן איך פאַר מיר
אַליין זאָרגן.“ און זיין מאַמע חנה־לאה שטייט אַיצט פאַר

דער טיר פון דער חברה (ז? וועט דאך נישט אריינגיין, עס זיינען דאך יידן דערזינען) און הערט זיך צו צו זיין קול. און זאגט צו די פארבייגייענדיקע ווייבער מיט א קרעכין: „עס איז דאך מיין יאָסעלע—דער פאָטער איז דאך נישטאָ, מוז איך אים פירן אין דער חברה אריין, אז דער דיין זאל אים פאר-הערן.“

און אז יאָסעלע האָט אָפגעזאָגט די פרשה חומש, קנייפט אים דער דיין אין בעקעלע אריין. נאָר יאָסעלע נעמט דעם חומש אונטערן אָרעם און זאָגט א געלאַסענעם „גוטן שבת“ און גייט ארויס געלאַסן, ווי א דערוואַקסענער, און די מוטער גייט מיט אים איבערן געסל אַהיים.

אַנגעקומען פאַר דער טיר פון זייער הייזל, זעצט זיך די מוטער מיטן זון אַוועק. עס איז א זומערדיקער שבת-פאַרנאַכט, אלע זיצן פאַר די טירן אין געסל, די מענער גייען אַהיים פון שולכל, פון מנחה-דאַוונען; די יונגען לויפן אין גאַס און יאָגן איינער דעם צווייטן, דערונטער מוז די „קאַ-מאַנדע“ אויך זיין; די מיידלעך, אין די שבתדיקע נייע קליידלעך, שפאַצירן איבערן געסל און שאַקלען אין יעדן פענסטער אריין „גוט-שבת“. און די זון גייט אונטער אונטער די לייטערס פון דער זונטמיל.

יאָסעלע מיט דער מאַמען זיצן פאַר דער טיר; רחלע שפאַצירט מיט די חברטעס אין געסל און די מוטער פירט אן ערנסט געשפרעך מיט יאָסעלען, ווי מיט א דערוואַקסענעם. — שוין לאנג נישט געווען קיין בריוו פון טאַטן, זאָגט די מוטער.

— האָט זיך אודאי פאַרשפּעטיקט, — ענטפּערט יאָסעלע און גיט דערביי צו פאַרשטיין מיט זיינע קינדערשע קליינע הענטעלעך — א בריוו גייט דאָך אזוי לאנג פון אמערקע, און

קוקנדיק אויף דער אונטערגייענדיקער זון, האָט ער זיך דאָך
נישט געקאָנט איינהאַלטן און פּרעגן די מוטער:

— ווייסט, מאַמע, איצט הויבט זיך דער טאַטע אויף.

— פון וואָנען ווייסטו דאָס?

— די זון גייט דאָך איצט אויף אין אַמעריקע. אז ביי

אונז ווערט נאַכט, הויבט דאָרט אָן טאָג צו ווערן—דערציילט
יאָסעלע דער מאַמען און גיט איר צו פאַרשטיין מיט זיינע
הענטלעך.

אויף דעם האָט חנה-לאה געגעבן אַ קרעכץ.

— אוי, געלאָזט מיך דאָ—מיין מאַן געלאָזט מיך דאָ, —

שאַקלט די יידענע מיטן קאַפּ.

— וואָס מיינסטו, עס איז אים גוט?—פרוּווט יאָסעלע צו

פאַרענטפערן דעם פּאָטער, — אוי, וויל ער אונז אודאי זען, —
ווי מיר אים.

אז עס איז נאַכט געוואָרן, פאַלד נאָך דער הבדלה, האָט
זיך פון דער העלער הויט געוויזן די מומע שיינדעלע. עס
האָט קיינער נישט פאַמערקט, ווי זי האָט זיך אַריינגעשלייכט,
מיט איר „גוט-וואָך“. די „רויטע בעקלעך“ האָבן אַרויסגע-
שיינט פון הינטער דער טוך, וואָס זי האָט געטראַגן איבערן
קאַפּ, און דאָס קיכערן—כי-כי-כי—האָט זיך מיטן הוסט גע-
לאָזט הערן צוזאַמען.

יעדעס מאָל, ווען די מומע שיינדעלע האָט זיך פון דער
העלער הויט געוויזן, האָט עס חנה-לאהן אַ שטאָך אין האַרצן
געגעבן. זי האָט געוויסט, אז די מומע שיינדעלע ווייזט זיך
נישט פחנם—מסתמא, מוז עפעס נייעס זיין—אזוי פשוט קומט
די מומע נישט. נאָר איר לאַכן מיטן הוסט האָבן איר אָנגע-
אַגט, אז דאָ מוז עפעס עקסטרעם זיין.

און פאַלד איז אויך לייבוש אָנגעקומען. צוערשט האָט

ער זיך אוועקגעזעצט און געשוויגן א פאָר מינוט, און נאָר זייער ערנסט זיך די באַרד אויסגעצויגן. חנה-לאה איז געזעסן ווי אויף הייסע קוילן, האָט אָבער גאַרנישט געפרעגט. רחלע ביי איר. יאָסעלע האָט זיך שטיל אוועקגעזעצט און א ווינקל, זייער ערנסט און קינדיש; אפילו די „קאַמאַנדע“ האָט זיך עפעס רויק פאַרהאַלטן, געשטאַנען ביי דער וואַנט און געקוקט מיט נייגיריקייט דאָ אויפן פעטער און דאָ אויף דער מומע, — נאָר די שופּע שיינדעלע אליין האָט אויך אָפּגעהוסט און אין איר הוסט האָט זיך שטענדיק ווידערהאַלט דאָס לאכן — כּי-כּי-כּי-אזוי, אז דער קלענערער יונג פון דער „קאַמאַנדע“ האָט די צונג ארויסגעשטעקט — נאָכגעמאַכט הינטן ארום דער מומעס הוסט, נאָר דער עלטערער, חיים, האָט אים ביים אַרבל געצוי-גן — וואָרים ער האָט אויך פאַרשטאַנען, אז דאָ וועט עפעס זייער ערנסטעס געשען.

נאָך א פאָר מינוט האָט זיך ענדלעך דער פעטער אָנגע-רופן זייער ערנסט, נישט קוקנדיק אויף קיינעם, ווי ער וואָלט גערעדט צו דער וואַנט.

— כ'האָב ערהאַלטן א בריוו פון מאירן.

— וואָס שרייבט ער? — האָט צום סוף געפרעגט חנה-לאה

— ער שרייבט מיר — זאָגט דער פעטער לייבוש אוי-

נעמט פון ביזעם-קעשענע ארויס א בריוו — אז איך זאָלן

אריינגיין צו זיין „ווגתו“ און איבעררעדן מכּוּח אַראָפּקומען קיין

אַמעריקע. ער וויל, אז זיין ווייב מיט די קינדער זאָלן קיין

אַמעריקע אַראָפּקומען.

א מינוט איז שטיל געוואָרן. חנה-לאה האָט נישט גע-

ווסט אויף דעם צו ענטפערן.

— ווי הייסט, איך זאָל קיין אַמעריקע אַראָפּפאַרן? — האָט

חנה-לאה צום סוף דאָך ארויסגעקראָגן א וואָרט צו זאָגן,

כאַטש זי האָט אליין נישט געוואוסט, צו וואָס זי זאָגט עס.
— ער שרייבט מיר, — האָט לייבוש ווייטער דערציילט
מיט זיין קול אזו געשאַקלט זיך דערפיי און האָט דעם פרייו
אויפגעעפנט — ער שרייבט מיר, אז ער הייסט נישט וואָס צו
טאָן, אהיים צו קומען — זאָגט ער, האָט ער נישט גענוג געלט
און צו וואָס? — צו וואָס וועט ער זיך נעמען? דאָ אַ בעל-
מלאכה ווערן, שעמט ער זיך, און געלט אויף אַ געשעפט צו
מאַכן, האָט ער נישט, — און ווער הייסט, צי ער וועט אזוי
פלינק האָבן, וואָרים כאַטש מע זאָגט, אז אמערקע איז אַ
לאַנד, וווּ מע שעפט גאָלד, נאָר בזעת אפיד תאכל לחם, — און
ער דאָ, אין זי דאָרט, איז אויך קיין תכלית נישט. ערשטנס,
צוויי הייזער פירן און אַ יאָר איז ער שוין אָן זיין זוגתו
היקרה ובניו שיחיו, ונפשו קשורה בנפשו, — האָט ער זיך אָן
עצה געהאלטן מיט זיין קרוב דאָרט. און ער האָט אים אויך
צוגעראַטן, אז ער זאָל דאָס ווייב מיט די קינדער אַראָפּנעמען,
וואָרים דאָ איז אַ מנהג, אז מע נעמט שיפס-קארטן אויף
אויסצוצאָלן. און קיין אַנדער עצה איז נישטאָ — וואָרים, ווי
לאַנג איז דער שיער צו בלייבן אליין — ער דאָרט און זיי דאָ,
אלזאָ בעט ער את גיסו היקר, אז ער זאָל אַריינגיין צו זיין
ווייב, שתחיה, און זאָל מיט איר אלעס איבעררעדן בפרט און
זאָל זי טרייסטן — וואָרים דער ים, אז גאָט וויל, איז גאָרנישט.
איידער לייבוש האָט נאָך געענדיקט דעם פרייו צו לעזן
און צו דערציילן, איז חנה-לאה אַרויס מיט אַזאָ שרעקלעך
האַרצרייסנדיק געוויין, ווי עס וואָלט, חלילה, ווער געשטאָפּט.
די יידענע האָט נישט געוואוסט, צי זי זאָל זיך פרייען איבערן
פרייו, צי זי זאָל טרויערן — נאָר זי האָט געפילט, ווי די טרערן
שטיקן איר און האַלז און זי האָט אזוי שרעקלעך זיך ציען
וויינט, אז קיינער האָט זי נישט געוואָלט טרייסטן און אָפּ-

האלטן זי. די יונגען זיינען שטיל געוואָרן, ערנסט, רחלע
האַט אויך אין דער שטיל געוויינט, אלע האָבן געוואַרט און
געשוויגן ערנסט און נאָכגעקלערט עפעס-וואָס און געלאָזט
די מאַמע וויינען, נאָר דער מומעס קול האָט זיך געהערט
מיט דעם שטילן געוויין, און איצט האָט מען עס בפירוש
געהערט, ווי עס לאַכט, מיט אַ כליפענדיקן טול, און דער מומעס
דין-שפיצנדיק לאַכן האָט מער געשראָקן, הי דער מאַמעס
געוויין.

— כײַ-כײַ-האַט עס געקלונגען איבער דער יידענעס
געוויין.

ג.

אויף דער שיף.

אין אַ צייט אַרום האָט זיך שוין די משפּחה געפונען
אויף דער שיף, וואָס איז געלעגן אין די וואַסערן פון גרויסן
אַקעאַן. די שיף איז נאָך נישט געהאַט אַרויסגעפאַרן, עס איז
נאָר געלעגן אין האַפן, און די צווישן-דעקיקע האָט מען אַ
גאַנצן טאָג צופריער אויף דער שיף אויפגעפאַקט. אַ גאַנצן
טאָג איז אַ גדוים גערודער געווען אויף דער שיף, פאַרשיי-
דענע פעלקער זיינען אַרויפגעגאַנגען אויף דער שיף, מערסטן
קליין-רוסישע גוים—און חנה-לאה מיט די קינדער זיינען הי
דערטרונקען געוואָרן אין דעם גערודער. מע האָט זי דורך
קעלערס געפירט, אין די טיפענישן אַראַפ, זי האָט געהאַלטן
יאָסעלען ביי דער האַנט און נאָכגעגאַנגען, זי האָט נישט
מורא געהאַט, זי האָט זיך פאַרלאָזט אויף גאָט... צום סוף
האַט מען איר אָנגעוויזן אַ סענ-ק איז אַ ווינקעלע צווישן אַ
סך, אַ סך סעניקעס, איז זי אַרויפגעקוואַכן מיט אירע קינדער.

הָאָט זיך אײנגענורעט אין איר ווינקל מיט די איריקע און
הָאָט זיך מורא געהאט צו רירן.

דערווייל איז אין דער קאמער, וווּ זי איז געלעגן, גע-
וואָרן גאָנץ היימלעך. ארום זיך הָאָט זי געהערט יידיש רעדן,
און אז חנה-לאה הָאָט זיך ארוםגעקוקט, הָאָט זי דערווען, אז
זי געפינט זיך צווישן בלוז אײגענע. דאָס איז געווען די
אָפטיילונג פאר „ידיעע פאמיליעס מיט קינדער“.

ביסלשכוייז הָאָט זיך איין ייד באַקענט מיטן צווייטן,
אלע האָבן גערעדט איינינעם, האָבן אויסגעפרעגט אויף
באַקאַנטע פון זייערע שטעט. און איין ייד הָאָט אזוי
לאנג געטרעגט דעם צווייטן. ביז עס הָאָט זיך אויסגע-
וויזן, אז אײנער איז מיטן צווייטן משפחה, אז אַ האַלב
שיף איז משפחה און איין ייד איז מיטן צווייטן אַ שני
בשלישי.

— אויב אזוי, טאָ מעגן מיר דאָך טאַקע מנחה
דאווענען, הָאָט זיך אָנגערופן אַ פריילעך קול.

— נו, אדרבא, אדרבא, — האָבן זיך געהערט ארום קולות.

— יידן, איר ווייסט, אז מע צינדט היינט דאָס ערשטע

ליכטל? — הָאָט ווער אין אַ ווינקל דערמאָנט.

— אַ גוטער סימן, אין ערשטן טאָג חנוכה אויף דער

שיף אַרױפגעגאַנגען.

— איצט פאַסט די גוטע לאַטקע און די פֿעטע גריוון

לפּכוד חנוכה, — הָאָט זיך אָנגערופן נאָכן דאווענען אַ פריילעך

יידל, אויך אויפן קול, רייבנדיק זיך די הענט.

— גריוון זיינען דאָ, — רופט זיך אָפּ אַ ווייבעריש קול

פון אַ סעניק אַראָפּ, און דערלאַנגט פון אַ גרויסן פאַק אזויס

אָן אײגעפאַקטן טאָפּ קאלטע גריוון.

אין אַ פאַר מינוט צרום זיינען שוין געזעסן די יידן פון

פארשיידענע געגנטן און לענדער, וועלכע האָבן זיך נאָך
 בעכטן נישט געקענט, מיט זייערע קינדער אַרום איין טיש,
 האָבן געגעסן פון איין טעלער, האָבן זיך געטיילט מיט די
 ביסנס און האָבן זיך געפילט צווישן זיך ווי מיטגלידער פון
 איין משפּחה, ווי אַלטע, אַלטע פריינט פון אמאָליקע, אמאָ-
 ליקע צייטן, וועלכע האָבן זיך געטראָפן נאָך דאָן, ווען דער
 בית-המקדש איז געשטאַנען, זיינען אייניגעס אין די פריער-
 דיקע גלותן געווען, און באַגעגענען זיך ווידער דאָ, אויף דעם
 וועג קיין אַמעריקע...

נאָר יאָסעלע איז ביי דעם אַלעם נישט געווען, בחנם
 האָט די מוטער אים יעדער מאָל געצויגן ביים אַרבל, ווען
 דער חזן האָט געדאַוונט. ווי איז יאָסעלעס שיינער, אַמן"
 נאַכזאַגן? ווי איז זיין, "יהי שמי רבה", זיין, קדושה", מיט
 וועלכן דאָס שטעטל האָט געקלונגען?

זיינע גרויסע גלאַנצנדיקע אויגן קוקן איצט דורכן פּענ-
 סטערל אין דער נאַכט אַריין אויף דעם פרייטן גרויסן ים.
 דאָס איז ער, דער ים הגדול, וועגן וועלכן עס שטייט אין
 חומש, און לויפט ווייט אַוועק, ווי קיין עק איז נישטאָ, ווי
 די וועלט ענדיקט זיך, ווי די הימלען הויבן זיך אָן, טונקל
 איז ער און שווייגנדיק, קאַלט און ערנסט ליגט ער אויסגע-
 צויגן און לויפט ווייט, ווייט אַוועק.

פון דער ווייטער טיפּעניש פון ים קומט אָן צו לויפן אַ
 וואַל, גרויס איז ער ווי אַ שרעקלעך-ווילדע חיה, און גיט
 אַ שרעקלעכן ברום, און אַ שלאָג אָן אין דער שיף, אָט
 שוין האָט זי די חיה-דער וואַל-דאָס מויל אויפגעעפנט די
 שיף איינצושלינגען, און אַלע, די גאַנצע שיף, וואַלט געוואָרן
 איינגעשלאָנגען אין אים, נאָר גאָט שטייט און זאָגט: "נישט",
 און מיט אַ געבייזער גיט זיך דער וואַל אַ שלאָג אָפּ פון דער

שיף און לויפט ווייט אין ים אריין... עס פאלן די הימלען
 איבערן ים, עס שטייגט דער ים אין הימל אויף און טונקל
 ווערט איבער זיי ביידע—און מיט אמאל געבן זיך א צינד אן
 ליכטלעך אין מיטן ים און שווימען אין דער לוכט, צווישן
 הימל און ים, איין ליכטל נאך איינס, א גאנצע ריי, הונדער-
 טער, טויזנטער, איינס נאָכן אנדערן, און גלייך זיינען זיי, ווי
 בימלעך איינגעזעצט, ווי שטערן אויסגעזייט—וואָס איז עס,
 צי איז ביי זיי אויך חנופה? און האָט דער ים זיינע חנופה-
 ליכט אָנגעצונדן?—אָדער זיינען דאָס די ליכט פון די פענס-
 טער פון הימל, וועלכע זיינען שוין פון יענער זייט ים?—

און שטיל איז שוין געווען אין דער אָפטיילונג פאר די
 יידישע עמיגראַנטן. דאָ און דאָרט זיינען די פאמיליעס גע-
 פאלן איבער זייערע סעניקעס און זיינען איינגעשלאָפן, דאָ
 און דאָרט איז אַן עמיגראַנט געזעסן ביי דער שיין פון אַ
 צאנקענדיק חנופה-ליכטל און האָט אויף זיין קאסטן געשריבן
 דעם לעצטן גרוס פון שיף צו זיין פאמיליע, — און יאָסעלע
 איז נאָך אַלץ געלעגן ביי דער מוטערס זייט אויפן סעניק און
 האָט מיט זיינע גרויסע אויגן אַרויסגעקוקט אין דער נאכט
 אריין אויפן ים.

אין דרויסן איז שוין פינסטער געווען, אַ שוואַרצע,
 שווערע כמאָרע איז געלעגן איבערן ים, און אַלץ איז געווען
 פארשטעלט, נאָר פון הינטן, אויף די ווענט פון שיף האָט זיך
 דאָס ברומען פון וועלן, וועלכע זיינען אָנגעקומען צו לויפן
 פון ים און האָבן געקלאַפט אויף די ווענט פון שיף, און יאָ-
 סעלע האָט געטראכט, פון וואַנען די וועלן קומען אָן צו לוי-
 פן — פון דער טיפעניש פון ים. פון דאָרט ווייט, נאָך די ליכט-
 לער, ווו עס איז שוואַרץ — דאָרט ווו עס ליגט דער לויטן,
 און אויף זיין עק שטייט די וועלט, און עס איז גענוג, אַז ער

זאל איין ווארף געפי מיט זיין עק, און די גאנצע וועלט
זאל איז ים אריינפאלן, נאָר גאָט שטייט דערביי און זאָגט:
ריר דין נישט — און דער לויתן גיט זיך קיין ריר נישט.

ער האָט אים איצט באַשיימפערלעך געזען, דעם לויתן,
דאָרט איז דער טונקלקייט, וווּ ער שניידט זיך אַרויס פון ים
אַרויס און שטייגט וואָס אַמאל פולטער, פולטער פון ים אַרויס.
אַט וואַקסט זיין קאָפּ, וואַקסט, ציט זיך אויס וואָס אַמאָל
לענגער און לענגער, ביז עס דערגרייכט דאָרט צום סוף ים,
צום הימעל צו. אַט וואַקסט זיין עק, און ציט זיך אויס וואָס
אַמאָל לענגער, אַט-אַט, ביז ער דערגרייכט שוין דאָ אַהער,
אַט וועט ער באַלד אָנרירן מיט זיין עק די ווענט פון שיף
און אַלץ ו עט ער אומדרייען אין ים אַריין.

— מאַמע! — האָט פּלוצים יאַסעלע געגעבן אַ שריי אויס
מיט אזא האַרץ-שרעקנדיקן געשריי, אַז חנה-לאַה האָט זיך
אויפגעכאַפּט, האָט זיך אומגעקוקט, וווּ זי איז, — האָט גע-
נומען יאַסעלעס קאָפּ הינטער איר טור אַרונטער און האָט
אים דאָס פנים פאַרשטעלט.

— לייען קריאת-שמע, יאַסעלע, און שלאָת.
און יאַסעלע האָט מיט האַרץ-קלאַפעניש קריאת-שמע
נעלייענט הינטער דער מוטערס טור.

ד.

אַ זומער טאָג איז ניו-יאָרק.

עס איז געווען אַ וואַרעמער זומער-טאָג. ביי אונז וואַלט
עס געהייסען אַ הייסער תּמוז-טאָג, אין ניו-יאָרק איז עס אַפּער
געווען איינער פון די אַפּריל-טעג. אַ וואַרעמער פייכטער ווינט

האָט געבלאָזן פון אָפּענעם ים און געלייגט זיך ווי אַ טומאן
איבער דער ניו-יאָרקער לופט. די פענסטער פון די סענעמענט-
הייזער האָבן זיך אויפגעעפנט און אַלץ, וואָס האָט זיך גע-
שטיקט אין זיי אַ גאַנצן ווינטער, האָט זיך אָנגעהויבן אַרויס-
צורייסן אין גאַס אַריין. די באַלקאָנען פון די הייזער, פון די
פענסטער זיינען פול געוואָרן מיט באַלייגטע זאַכן, בעטגע-
וואַנט און ווינטער-קליידער, און די שטוב האָט זיך אַרויס-
געריסן פון פאַרמאַכטן הויז און איז אַרויסגעגאַנגען אין דער
גאַס אַרויס... מע האָט זיך אַרויסגעצויגן אויף די טרעפלעך
אין גאַס מיט קינד און קייט. ווייבער אין אויסגעטאָנענע
קאָפּטעס זיינען געזעסן אויף די טרעפלעך אין גאַס אַרויס
און האָבן די קינדער געשטילט מיט זייערע ברוסטן. און אי-
בער די קעפּ, איבער די גאַסן איז געלעגן אויסגעשפּרייט דער
אייזערנער וועג פון דער שטאָט-באַן, און פון מינוט צו מינוט
האָט זיך געהערט דער רעש פון אַ דורכלויפנדיקן ציג און
האָט איבערגעלאָזט נאָך זיך אַ געשטאַנק און קאָרוש.

איבער דער גאַס האָט זיך פּלוצים-דערהערט אַ קינדיש
מוזיק-שפּיל, פייקלעך האָבן געפויקט און פלייטעלעך האָבן
געקוויטשעט אַן אמעריקאַנער געזאַנג. באלד דערויף האָט זיך
געוויזן אַ שאַר פון קינדער. פאַרשטעלטע און אויסגעצירטע
אין פאַרשיידענע קאָלירטע פאַפּיר-קאָסטיומען, זיינען זיי גע-
גאַנגען אונטער די טענער פון אַ קינדער-מוזיק. דאָס איז גע-
ווען אַ „מאַי-פאַרטיע“. די פּאַבליק-שול, אין וועלכער יאָסעלע
האָט געלערנט, האָט געפירט אירע קינדער אין צענטראַל-
פאַרק (אין שטאָט-גאַרטן) צו פאַרוויילונג.

פריער איז געגאַנגען די לערערין, מיס איזאַבעל, און
האָט געדאַלנן יאָסעלען ביי דער האַנט, וועלכן ס'איז גאַרנישט
געווען צו דערקענען. יאָסעלע האָט געזאָלט זיין דער סאַקל-

טרעגער פאר דעם „קעניגלעכן-פאר“, וואָס איז געגאנגען נאָך
אײַם הינטער אַ בלויער, שטערן-באַזעצטער חופּה. יאָסעלע האָט
געהאַט אויף זיך אַ ווייס העמדל מיט אַ בלויען לזם יאָס און
אַ פאַפּירענעם הוט מיט אַ טראָלד, און האָט געהאַלטן אַ
שטורקאַץ אין דער האַנט. אָבער יאָסלע האָט זיך פאַרויס
געשלעפט מיט זייער אַ שווערן יידישן געמיט, און זיין קאַפּ
איז אים נישט געשטאַנען צו די נאַרישקייטן, און ער האָט
נישט געוואָלט, צו וואָס מע שלעפט אים דאָ מיט. די קינדער,
וועלכע זיינען באַשטאַנען פון אַלע נאַציעס פון דער וועלט,
פון אַלע טיילן פון דער וועלט, זיינען איצט געווען גרומירט
אין איין קינדער-לעגענדע.

נאָך דעם „קעניגלעכן פאר“ איז נאָכגעגאַנגען זייער
פּעלד-יעגער. דאָס איז געווען דאָס איטאַליענישע יינגל,
קאָטאַ קאַמבאַס, וואָס האָט שוין איצט ענגליש פאַרשטאַנען.
אין אַ רויטן הוט האָט ער נאָכגעפירט זיין געליבטן הונט,
וועלכער איז אויך געווען באַפּוצט פון קאַפּ ביז צום וויידל
אין פאַרשיידענע קאָלירטע פאַפּירן, און נאָך אים די קינדער,
אַלס פאַזשן, גענערעלער, וואַלד-גולנים און שקלאַפּן. די קינד-
ער זיינען געווען אויפגערוימט, די מוזיק האָט געשפּילט
פאַרויס פאַר זיי, און זיי האָבן זיך געהאַלטן אין טאַקט. די
יונגען זיינען געגאַנגען שטרענג, געקלאַפט מיט די פיס זעל-
נעריש, די מיידלעך האָבן בלומען פאַרשפּרייט איבער די
טראָטוואַרן און געמאַכט פאַראַד פאַר דעם קעניגלעכן
פאַר. אַ סך מוטערס זיינען נאָכגעגאַנגען נאָך די קינדער,
האָבן אין די קינדער-וויגעלעך נאָכגעפירט די יינגערע
פּרידערלעך און שוועסטערלעך, וועלכע האָבן אויך געוואָלט
זיין ביי דעם „מאַי-פאַראַד“, האָבן אין די סייבערלעך זיי
עסן נאָכגעטראָגן, און צווישן אַלע האָט געהערשט אַ גוטע

קינדער-שטימינג, גליקלעך איבער דער ליבער זון, וואָס האָט זיך אַריינגערײסן צווישן די אייזערנע וועגן, וועלכע זיינען געלעגן איבער זייערע קעפּ, און האָט באַגאַסן די קינדער מיט פּריילעכע זומער-שטראַלן.

יאָסעלע אָבער, נאָר איין יאָסעלע, נישט ער האָט דאָס פּלייטן-שפּיל געהערט, נישט ער האָט דאָס קינדער-לאַכן פאַרנומען, וואָס האָט ווי פּריש וואַסער אַרום און אַרום אָפּגע-קלונגען. נישט דאָס פּריילעכע זומערליכט האָט זיין מוט דערהייטערט. ווי אַן אַלטער ייד גייט ער דאָ צווישן די קינדער אַ פאַרשטעלטער, מיט אַן אָפּגעקרייט פּנים, אין אַ פּאַפּירענעם הוט און מצבט זיך צו נאָרן אין מיטן שיי-נעם טאַג. אומזיסט האָט אים די מיס איזאַבעל, וועלכע האָט אים איצט געהאַלטן פעסט ביי דער האַנט, אייניקע מאָל אויפגעוועקט, געקוקט אים ליבלעך אין די אויגן אַריין און געפרוּווט אים צו דערהייטערן, איז אַליין מיט אים פּאַרויס-געגאַנגען און אָנגענומען די מינע פון די קינדער און גע-טרעטן מיט די פּיס אַזוי ערנסט, ווי זיי. און אירע ווייכע האַר האַבן זיך צעלאָזט מיט דעם קינדישן שמייכל אויף די ליפּן, איז זי אַליין געגליכן געווען צו איינס פון די קינדער, און מיטגעפּרייט זיך מיט די קינדערס פּרייד. אַ, אומזיסט האָט זי געפרוּווט יאָסעלע צו דערהייטערן, אים ביי דעם הענטל געצויגן און פּאַרויסגעגאַנגען מיט אים, געלאָפּן מיט אים, דערהויבנדיק הויך זיין האַנט מיטן פּאַקל. יאָסעלע האָט דעם קאָפּ צו דער ערד געבויגן און פאַרשעמט זיך פאַר איר.

די מענטשן אין גאַס האַבן מיט ליבע נאָכגעקוקט די שפּאַצירנדיקע קינדער, איז מיט פּרייד זיי אויפגענומען. די מענטשן האַבן זיי נאָכגעפאַטשט בראַוואַ מיט די הענט. די פּאָליציי-לייט האַבן אָפּגעשטעלט אַלע טראַמוויען און וועגן און

די קינדער אדורכגעלאזט. פון די הייזער האָבן מוטערס זייע-
רע קינדער ארויסגעפירט און זיי צוזאמענגעהאָפּטן מיט דעם
מאָ-פּאַראַד, און וואָס לענגער זיי זיינען געגאַנגען, איז די
גרופע געוואָרן גרעסער, זיינען וואָס מער מוטערס צו זיי צו-
געקומען און די קינדער אַי גאַרטן באַגלייט.

אין דעם שענסטן גאַרטן פון ניו-יאָרק, אין צענטראַל-
פּאַרק, וועלכער שטייט אין מיטן דער שטאָט, האָט די שטאָט
דעם שענסטן מיט גראָז-באַזייטן פּלאַץ פאַר די קינדער אָפּ-
געגעבן צו שפּילן. דאָס גרויסע אומענדלעכע גרינע פעלד,
וואָס האָט זיך געצויגן אויף אַ בערגל אַרויף און דאָן זיך
אַראָפּגעלאָזט אין אַ גרינעם אויסגעבעטענעם טאָל, איז גע-
ווען אויסגעזייט מיט קינדער, וועלכע האָבן אין זייערע בונטע
פאַרשיידנפאַרביקע קאָסטיומען אויסגעזען ווי אַ פעלד, וועל-
כעס איז באַשאַטן אינגאַנצן מיט פאַרשיידנפאַרביקע טיולפאַ-
נען, וואָס לויפן אַרום איבער אַלע ווינקעלעך פון פעלד...

די קינדער פון פאַרשיידענע ש'לז האָבן זיך באַלד צו-
זאַמענגעמישט, די לערערניס האָבן איינגעאַרדנט פאַר זיי
פאַרשיידענע שפּילן און זיינען אַליין אַרומגעלאָפּן מיט די
קינדער; די מיס איזאַבעל האָט זיך געאַגט מיט אייניקע
מיידלעך, דערביי זיינען אירע ווייכע האָר צעפאַלן און זי
האַט זיך מיט די קינדער אָנגעהויבן אומצוקוילערן איבער
דעם גרינעם, ערשט אָפּגעשניטענעם גראָז; פון פאַרשיידענע
אַנשטאַלטן האָט מען די קינדער פּראָוויאַנט צוגעשיקט, דאָ
און דאָרט האָבען זיך קינדער אויסגעזעצט עסן, און אַ קינד-
ער-מוזיק האָט געשפּילט פאַר זיי. די מיס איזאַבעל האָט
זיך געהאַלטן אין אייז יאָגו מיט אירע צוויי חברטאָרינס, און
איינס האָט דאָס אַנדערע מיט אָפּגעשניטן גראָז באַשאַטן.
אין דעם האָט זי דערזען יאָסעלען, ווי ער זיצט אַליין

ה'נטער אַ בוים. אָפּגערוקט פון די קינדער און קוקט זיך צו
 צו די שפּילבדיקע, און אַ שמייכל, וואָס דריקט אויס אַי צער,
 אַי איראַניע, אַי גלייכגילטיקייט צו אַלעם און צו זיך, שפּילט
 אויף זיין בלייך פּנימל. זי האָט זיך געבן אים אַוועקגעזעצט
 און אָנגעהויבן מיט אים ריידן.

יאָסעלע האָט גאָך נישט פאַרשטאַנען קיין ענגליש,
 כאַטש ער איז שוין צוויי-דריי וואָכן אין שול. דאָך האָט ער
 שוין פאַרנומען דעם קלאַנג פון דער שפּראַך. אַמבעסטן האָט
 ער פאַרשטאַנען דער מיס אַזאָבעלס ענגליש. ער האָט אין
 אירע אויגן, אין דעם שמייכל פון אירע ליפּו געפילט, וואָס זי
 וויל זאָגן... די מיס האָט זיך אויך צו דעם קינד געפילט זיין
 ער גאַנט און האָט אים זייער ליב געהאַט. און וואָס מער
 יאָסעלע האָט זיך געפילט פּרעמד אין דער שול, אַלץ גרעסער
 איז ביי איר געוואָרן דאָס געפיל פון רחמנות צו אים...

פארלאג "קולטור-ליגע", ווארשע

צום נייעם שול-יאָר

מיין יידיש בוך

פון ח. ש. קאזדאן אין יעקב פאט

פארן 2-טן לערניאר

דאס בוך איז ניי, טריש און א קוואל זעלבשטענדיקער, לעבעדיקער קינדערשאמונג. פרעכטיק ארויסגעגעבן, מער ווי 50 אילוסטראציעס און קונסטבילדער פרייז 3.60 זל.

מיין יידיש בוך

פארן 3-טן לערניאר

אן אריגינעל און אייגנארטיק בוך פאר די 3-טע קלאסן פון דער שול. דאס איז דאס בוך, אין וועלכן עס האט זיך שוין לאנג גענויטיקט אונזער שול. רייך אילוסטרורט

פרייז 3,60 זל.

געאָגראַפיע פון פּוילן

פון ש. אבראמסאן

רייך אילוסטרירט מיט קלישעס און מאפעס. דאס ערשטע און איינציקע לערנבוך אין דער יידישער שפראך. די געאָגראַפיע איז צוזאמענגעשטעלט לויטן פראָגראַם פון בילדונגס-מיניסטעריום פאר די העכערע קלאסן פון פּאָלקס-שול, נידעריקע קלאסן פון גימנאזיע, ווי אויך פאר די אַוונט-שולן. די געאָגראַפיע אנט-האַלט ידיעות וועגן היינטיקן פּוילן, ווי אויך וועגן יידן אין פּוילן.

פרייז 4.80 זל.

יידישע געשיכטע

פון ח. אפרתי

ערשטער טייל:

די ביבלישע תקופה

צווייטער טייל:

די צייט פון בית-שני

ארויסגעגעבן מיטן הסכם פון דער

יידישער שול-ארגאניזאציע

אפרתים יידישע געשיכטע איז דאָס איינציקע
אָנערקענטע לערנבוך פון יידישער געשיכטע

די נייע אויפלאַגע איז באַאַרבעט

און פאַרבעסערט דורך דעם מחבר

דאָס לערנבוך איז איינגעפירט אין אלע

שולן אין לאַנד און איז אויסלאַנד

צענטראלער ביכער-לאגער
"קוילט-ליגע"
ווארשע, לעטנא 40, וו. 11